KITBOR W. NONGRUM

KA UMPOHLIEW

***

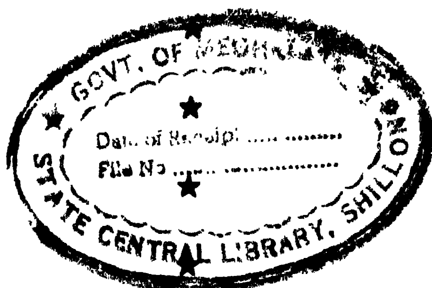
1982

KA UMPOHLIEW

(Ki Poitri Khasi)

da

U Kitbor W. Nongrum

(Ia ki hok long trai la tyngkai)

—— Ka sien shon kaba nyngkong—1982 ——

KA UMPOHLIEW

Shi Kyntien ar kyntien na u Nongthoh

HADIEN ba nga la pynmih pyrthei ia ki lai tylli ki jingiathuh khana ha ki ar tylli ki kot — *Ka Pung Ka Jingieit* (1973, 1974, 1981) bad *U Shanbor bad U Wadbor* (1976, 1980) bad ruh sa kawei ha ka kot — *Ka Jingiaishah* nga kynmaw pat ba nga dei ban wad bad lum ia ki katto katne tylli ki poitri ia kiba nga la thoh ha ki por mynshuwa. Kumta ynda nga la shem, nga buh ryntih bad peit biang ia ki. Kine ki jingthoh ki la rah biang ia ka jingmut jingpyrkhat jong nga sha kito ki por ba la leit. Nga la pynshang ban pynbha bad pyndap shuh shuh sa katto katne tylli ki phang. Nga lum lang bad buh ryntih ban pynmih ha ka dur ka kot, bad kumta nga la jer kyrteng ia kane ka kot — KA UMPOHLIEW.

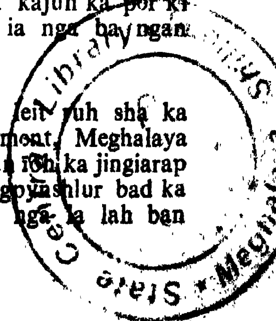
Kine ki jingrwai ki long kum ka umpohliew ba kyrsoi na ka jingmut jingpyrkhat naduh ka por ba nga dang samla-rit haduh mynta ia kiba n a la thoh lyngba ka jingshem bad ka jingïohi ka jong nga Ia ka jingmut ba don ha kane ka kot nga la pruid dak ha *Ka Lamphrang* (p viii)

Katto katne na kine ki poitri, nga la ju pynsngew ruh ha ka sur ki jingrwai, kum — 'Dei I Mei Baieit jong ngi, Minot tyngeh', 'Mei-Pa ngan ïai kynmaw', 'Nga kbih pisa', bad 'Nga mut jingieit phin ïai kheiñ kor'.

Nga pynpaw ruh ka jingsngewnguh kaba khraw ia ki Editor jong kine ki kot khubor Khasi ba ki la ai jaka lem ia ki katto katne tylli na kine ki poitri ba kin mih pyrthei, kum kine :

'Ki Pharshi u Khasi,— *U Lum Shvllong* (1.10.81), 'Ka Shad Khasi' — *U Kritik* (1.9 81), 'Myllung ka Ri' — *Ka Pyrta U Riewlum* (19 12.81), *U Lum Shvllong* (19 12 81), *U Kritik* 4 6.81 & 17 12.81), Jingsneng Tymmen' — U *Kritik* (28 5 81) Akor Babha' — *U Kritik* (21 5 81), Ka Umsohlang — U *Kritik* (6.8.81), *'Dei I Mei baieit'* — U *Pyrman* (7.12 68), U *Sngaid* — U *Kritik* (25 6.81).

Na ka bynta kane ka kot, nga pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia kine ki Rangbah—B. Chedrack Jyrwa, Hestanley, Syiemlieh, R. Hynniewta bad ia kiwei de ki rangbah, bad ia i kong T. Rynjah kiba la pyllait por kyrpang ban pule ia kane ka kot bad ha kajuh ka por ki la aijingmut, ai mynsiem bad pynshlur ia nga ba ngan pynmih pyrthei ia kane ka jingpyrshang.

Ka jingsngewnguh kaba kyrpang ka leit ruh sha ka Reviewing Committee, Education Department, Meghalaya kaba la ai ka jingmynjur ba kane ka kot kan ioh ka jingiarap (grant) na ka Sorkar Kumta, da ka jingpynshlur bad ka jingiarap pisa (grant) lem-jong ka Sorkar nga la lah ban pynmih pyrthei kloi ia kane ka kot.

Nga ieh mynta sa ha phi ki nongpule baieit ba phin ia ai mynsiem lem ia nga da kaba pule byrngia bad puson ia kane ka jingpyrshang jong nga. Nga long uba kloi tuh ban pdiang ia kano kano ka jingai jingmut ha ka liang ban pynbha ia kane ka kot.

K h u b l e i.

20 tarik, u Iaïong, 1982

Kitbor W. Nongrum
U Nongthoh

———

KA JINGKYNTHOH

U Bah Kitbor Nongrum u la sei la ka bor. Ki biria jong u kin iarap ia ki khynnah ban suhthied sha ki lynnong ka poetry ; ha ka juh ka por kin iarap ruh ia ki ban pynbeit ialade Ki kyntien pharshi ba u la buh kin ktik ia ki nongpule ba sa shisien kin peit bad kin shem ia ka jingstad jong ki longshuwa. Ka shad bad ki rong ki rup, kh'em pep, kin iathuh ha ngi ia ka jingishongkun ka riam ka beit la jong ; kumjuh ki sur bathiang kin jympa ha ban da jah lut ki 'mawsawa' kane ka por.

U bah Kitbor u lajan ia wah tyrpeng bad ki jong I Babu Soso Tham bad I Fr. H. Elias, haba u plaid ia ka Nongkseh bad iathuh ha ngi shaphang kato ka hima. Da shisha "Ki tlong jong ki katno ki shngiam".

Ka jingrwai la ka ri jong u bah Nongrum ka kham pher, namar ka sdang na ka Ri India hi. Lehse kane kan kham iarap ban pynsngewthuh ia ki nongpule ba ki long ki nong-India.

Ki jingkynthoh lyngkot ia ka jingim bad ki kam jong ki khraw pyrkhat ka troh ka tar u Khasi, kin iarap shibun ban pynlong ia kiba pule ban thiang ban tip shuh shuh shaphang jong ki.

Ki ktien sneng tien kraw u bah Nongrum ki biang bha ia kiba rit, namar ki wan beit ha ka dur bad ka sur kaba suk ban kem ia ki. Ka jingpyrshang jong u myllung ka lah ruh ban ai ka jingsngewthuh kaba kham bha shaphang ka longïing longsem, kat kum ka jingsngew u Khasi.

Bun bah kim tip kaei ka Umsohlang ne kumno ki shlem ha Mylliem ki trei kam. U bah Kitbor Nongrum, lyngba ki sur jong u, u la iarap ia kiba bun ban phai bad ban peit ia ki.

Ki sur ka Sohlyngem ki sawa lyngba u bah Nongrum ha ki rukom kiba pher ba pher. Lehse ka dei ka sur marwei sha khlaw sha btap ; bad ha ka imlang sahlang u Khasi kum kane kam ju khamjia koit. Pat balei ki myllung ki ieit ban pynkynmaw ia kane ? kiba pule kin sa jubab hi.

Ki poetry I bah Kitbor Nongrum kiba kham bun ki long ki Jamdien, lait tang hangne hangtai ba la bsap ki Jamphang.

Ka long ka jingpyrshang ba dei ban ai jirg iaroh bad ka don ka lawei kaba kham phyrnai.

29th. September, 1981 H. Syiemlieh

KA JINGKYNTHOH

Shikynt'en arkyntien halor kane ka Kot jong I Bah Kitbor W. Nongrum—*Ka Umpohliew.* Ka kyrteng ba I jer ia ka kot ka la ai jingkyrmen ia ngi ba ka umpohliew jingstad kan dang iai kyrsoi na I ha ki por ban dang wan.

Kane ka kot ka ai jingtip ia ngi shaphang ka Ri Khasi Ri Jaintia. Ha ka jingrwai 'Ka Ri Jong ngi' I la kyntu ba ngi dei ban iatylli kum ka jaid bynriew bad ba ngi dei ban tur shaphrang ha kaba wad jingstad. Hynrei ka Akor babha ka dei kaba kham shong dor ha kaba tei ia ka imlang ka sahlang ha ka Ri I la jer kyrteng ia ki katto katne ki longshwa kiba la buh ia ki jingsneng jingkraw kum ki maw nongrim jong ka longbriew man briew.

Hadien kata pat, I phai sha ka rympei i mei-i pa ha kaba ngi ia shong kai biria sadhai, katba ki pat ki ioh lad ban sneng ban kraw ia ngi da ki ktien pharshi syllok ba kit jingmut bad ba don akor. Shisien shisnem ka don ka shad suk mynsiem ha lympung Weiking ban pyndon burom ia u Trai Nongbuh Nongthaw.

Hynrei im shym klet ia ka shnong Nongkseh ha kaba la ri la kdup ia I naduh dang kha haduh ba in da san da rangbah. Ka Nongkseh ka dei ka nongbah jong ka hima Shillong, dei hangne ba ki pynieng ia ka iing sad iing sunon ha ki por barim ba jah.

Ngi la ioh jingtip shuh shuh ba ka Ri Khasi - Ri Jaintia ka long ka ri kaba la kham shai namar ba ngi don la ki jong ki jaka saiñ nar. Dei na ka shlem na Mylliem ba ngi lah ban ioh ia ki tiar rep tiar riang kum u Moh-khiew, Wait bad kiwei kiwei.

Ngin kit tang ka bok bad ka rwiang ia I Bah Kit ba in shait in khlaiñ khnang ba ka Umpohliew jong ka pyrkhat pyrdaiñ kan nang iai tuid ryntih.

Kench's Trace View
Shillong.
15 - 9 - 1981.

T. RYNJAH
Head of the Khasi Department,
Sankardev College, Shillong.

KA LAMPHRANG

Ngam tip balei ban shong ngam neh,
Mynsiem kam suk ka ïai kyndeh ;
Kumta hangne nga pynbeit ksai,
Ym tang ia nga, ia phi kan shai.

Nga sdang nyngkong da ki pharshi,
Kiba ia tip ma nga ma phi ;
Hooid ki dei jong uba rim.
Hynrei mynta kim shym thynrim.

Haba kynmaw Shad Suk mynsiem,
Ka jaitbynriew kan nang suhsieng ;
Lympung ki Shad ki Theisotti,
Bad Rang kynsai na la ka Ri.

Dei ha Nongkseh ia nga la kha,
Hato nga lah ban klet ia ka ?
Ki dak ki shin mynta ki sah,
Nga ngeit ban tip ia ka phi kwah.

Ko Ri baieit b'la kha ia nga,
Jingieit jong nga katno ka khia ;
Hato kam dei ia nga ia phi,
Ban tip kham bniah ia la ka Ri ?

Tang tiak nga plie ia ka lynti,
Shaphang ki Nongthoh-kot Khasi ;
Ka thoh ka tar shaphrang kan kiew,
Ki la kyntiew ia jaidbynriew.

Ha jingiadei bad ka longbriew,
Akor bad jingminot kan kiew ;
Ban ieit ki Kmie ki Kpa bad khun,
Jingieit shitnga kan ïai teh khun.

Nga phai ka khmat sha ka mariang.
Ka Umsohlang ka tuid ha khriang ;
Ki Shlem Mylliem nga sngewkyndiang,
U Tiew-Kulab u phuh ithiang.

Jingieit samla arngut ki mad,
Sien peit kumba kim lah iakhlad ;
Hynrei hapdeng ka jingiaieit,
Jingker baieit lyer ka thap lied.

Haba wan na bathait bajrem,
Ki ju kwah hj ban ioh jingtngen ;
Don ki biria ban pynbang-ja,
Kiba phi lah ban sngap byrngia.

Kyrmen kine k[illegible]eng kin her,
Lada phi shem ba don jingpher ;
Jingai jingmut nga kloi ban pdiang,
Ka thoh ka tar ngin tei ban biang.

KA UMPOHLIEW

(Ki Poitri Khasi)

KI PHARSHI U KHASI

Ka Bynta - Banyngkong

I. I'u khun tamsneng ki ai jingsneng,
SIERLAPALANG jynjar b'u shem;
Kumno b'u ïap h'u nam sarang,
Namar ia kmie b'u la pynkthang.
Dei kmie bakha b'la i nyngkong,
Jingbha jingsniew hangno ka shong ;
Namar I'u khun wat lata msneng,
Ka leit ban wad ha ban da shem.

II. Ban seng long ïing ïoh mih ka pra,
Khamtam jinglong ba shi-para ;
U siat pharshi ïoh mih ka sang,
D'u LUM SYMPER BAD LUM KYLLANG.
Bishni khwan bor mar shi-para
Kynmaw jingbha kam lah ban kha ;
Tang ka sniewdur ka sah sakhi,
Sngewsih U Blei, pyrthei kynï.

III. Ha ka longbriew ban biang pylla,
Pharshi la buh ha ka khana ;
RIEWSPAH, BADUK BAD U NONGTUH,
Hajuh jingïap ki ia tyngkhuh.
U KWAI i'u ba riewspah u ïeng,
TYMPEW-KA SHUN baduk ban biang ;
DUMA ki buh ban iahap lang,
Ithuh ithaw nangta ka sdang.

IV. Ka jingsngewrit bad jingsarong,
Kumno kine ki poi sha thong ;
Khasi saiñdur khana ban sngew,
KA WAH UMNGOT BAD WAH UMÏEW.
Mano ba poi shuwa Ri Dkhar ?
Umngot sngewrit na suk ka par ;
Umïew sarong rai-eh ka prong,
Khatduh Umngot ka poi nyngkong.

V. Ha ka shongkha pharshi la seng,
U SIM RYNÑIAW BAD SOHLYNGNGEM ;
U khun riewspah bad ka khun duk,
Kmie ka kynthei i'u 'Rang kam suk.
Kane ka mih bym biang pylla,
Ïoh ba hadien kam poi jingbha ;
Ka Sohlyngngem jingsneng ka sngap.
Na u Rynñiaw jingieit ka kdat.

VI. Knmno rongphong ka shet kylla,
Ï'u rang bhabriew bym pyrkhat bha ;
Khasi u sei da ka pharshi,
Jingim shitnga- U KLEW - KA SNGI.
Jingmut awria h'u klew ka lap,
Ka sngi ka khroh hynrei um sngap ;
Ynda u poi ha 'per tyrso,
La u babe un her shano ?

VII. KI SIEJ KHONGPONG HA LUM RAITONG,
Ki ïeng pharshi jinglong khongphong ;
Ka klim ka ban ka sah ka paw,
Manik Raitong bad Liengmakaw.
Shynrang kynthei ha ka longbriew,
Ki wan lyngshop pynshoi basniew ;
Ka Mahadei marwei ka thom,
Bad u Raitong ha rieh ka shong.

VIII. U Ksuid aïu-re kum u rngiew,
I'u khun Khasi u rah syrngiew ;
Ka bor ka Hok ka ïeng hadien,
HA KSHAID DAIÑTHLEN ki sei pynliem.
Ynda i'u thlen na krem ki sei,
Ba un duh jait ban bam ki dei ;
Hynrei n'i dkhot ka doh sah teng,
Nangta ka sah ka rngiew u thlen.

IX. Ka jinglehbeiñ jong ka kmie-nah,
Ia ka khun-ruit ngi kynmaw sah ;
Ia la ka doh ka snam bapli,
Ki jer KA KSHAID SUNAPANI.
Khynnah hapdeng jinglong khunswet,
Jingshoh kmie-nah kam lah ban klet ;
Ia kmie ia kpa ka ïam duwai,
Ha kshaid ka noh ban jah khuslai.

X. Ia kmie ki khun ba ïoh kpa-nah,
Don khanatang ban kynmaw sah ;
Pyrkhat longkmie kumno ki sngew,
KA LANGWARKU BASANG KHYNDEW.
Ia la khun-ruit kpa-nah u shoh,
Sangsot jynjar ki im raikhoh ;
Ha bym lah shah ki sieh sner syiar,
Na ïing ka kmie ki her noh diar.

XI. Kumno kpa-nah dohnud ba sat,
Ia la khun-ruit mynsiem b'u dkhat ;
Don ka khana pharshi hyndai,
Shaphang KA KSHAID NOH-KALIKAI.
Ka kmie tang wan ha ka jingthngan,
Khlem tip doh khun ka kum bam lang ;
Ki shympriahti ynda ka lap,
Jingtriem ka wan ka phet noh ïap.

KI PHARSHI U KHASI

Ka Bynta Ka Bu-ar

1. I'u khraw pyrkhat, i'u proh jabieng,
Sha ka pyrthei bym kwah pynsieng ;
Riewkhraw kum u, ba ïieh khlem paw,
Ki khot ia u-U TIEW DOHMAW.

2. I'u briew b'la leit sha Dwar U Blei
Ka nam ka sah pyrto pyrthei ;
Kum ia uta ba ki ñiewkor,
Ki sin U TIEW PATHAI KHUBOR.

3. Riewnep jingmut ba kham shemphang,
Bad uba stad ka nia jutang ;
Jingmut pyrkhat jngai u ïohi,
Ki sin ia u-U PEH SYLLI.

4. I'u briew badon jinglong rangbah,
Ryngkat akor ha u ka sah ;
Kumjuh burom ka ïoh ban shong,
'U KYNTHEM U KYNJAI, ki ong.

5. I'u briew b'la kot jinglong samla,
U b'la biang rta ka por poi-kha ;
Ne ia u briew badon maiñ bha,
Ki sin U 'NAÏ KHADSAW SYNÑIA.

6. I'u briew bathrew palat ban ïoh,
Kaei ka bym lah kot kynjoh ;
Pynban u ïap khlem pat ïoh ktah,
I'u ta ki sin U KYNDANG KWAH.

7. I'u riew heh nia tang ha rympei,
Ha khmat dorbar um nud ban khlei ;
Kum ia uta bym shlan sha-bar,
U KSAN RYMPEI BAD REM DORBAR.

8. I'u briew bashah lehbeiñ jyndei,
B'u shah kren beiñ wat ha kiwei ;
Mynsiem ban leh kylliang kam snoh,
I'u ta ki sin KA DIENG SHAIÑ DOH.

9. I'u briew ba shim tang ia ka nam,
Pynban u long u bym lar kam ;
Ia kum uta u kwah burom,
TIEWEIT NE TIEW-PATHAW, ki ong.

10. I'u briew bapun da jingbishni,
Jingshun bapoh dohnud u ri ;
Bad i'u ba pun jingsniew bapoh,
Ki sin ia u du ÑIANG-RAIT-HOH.

11. I'u kur ba tang na sla ka nam,
U bym kitkhia la doh la snam ;
Uba beh tang sngewbha ban ioh,
Pharshi ki siat-KUR JA KUR DOH.

12. I'u riew jaipdeh lili pen pen,
B'la khleh bad khlem akor len len ;
U bym pyikhat ia la jinglong,
Ia kum uta PHAN-EW, ki ong.

13. I'u briew bym mon ban leit phai shuh,
Sha la ka briew ka b'u iajuh ;
I u ba ap khmih lynti da ka,
Ki sin ia u 'LUR - MANGKARA.

14. I'u briew uba ibha samla,
Ba shoh jingieit ia dur jong ka ;
Da buit sianti sha u ban jan,
I'u ta ki sin - U DIENG BYLLAN.

15. I'u briew ba biang tang ha ka riam,
Katba ha pdok pisa um biang ;
Ia kum uta ki sei ka nia,
U 'IAR RYNKUH KYNTING MAWRIA.

16. I'u briew buh teng ia la ka kam,
Ha ban da dier ka kam ka jam ;
Khatduh u pöi ban pep syndon,
'WAI SOHLAPER PEP ÏEW ki ong.

17. I'u briew uba pynjot lade,
Ha por samla ne por dang khie ;
I'u ta badon jingmut lyngkot,
Ki sin ki rngop - U SIEJ 'LIAR NGOT.

18. I'u khun bym kheiñ ia kmie ia kpa,
Katno um syep ki tuid b'un bha ;
U pat kynthung tang ialade,
Ki sin-U SIMTYNGWIENG DIE KMIE.

19. I'u riew awria pathar jinglong,
Ne ia u riew mata thadrong ;
Jingbha ka jah, jingsniew ka mih,
Ki sin ia u-PHIANG PHIANG BAM SIH.

20. I'u briew b'la shong kular ka kyiad,
Bad step bad miet wow ! b'u buaid ;
Ia kum uta u riew dih bha ;
Ki briew ki sin ia u-U LWA.

21. Ki riew liap liap ka ktien thylliej,
Ka thuhkhana lade khlem riej ;
Hadien lehraiñ ka poi ha doh,
Ki sin ia ka-KA ÑIANG THANGDOH.

22. Ka briew ba shu ïohsngew ne tip,
Ban set kam lah shawei ka kit,
Khamtam ki kam bym bit thad lad,
Ki sin ia ka - KA DONG SHIMAT.

23. Ka riew lorni kyntiap tyngkong,
Ha ïing la jong kam neh ban shong ;
Wow! ka padiah d'u liej khlem shyiong,
Ki sin ia ka - I SIM LAI-DIENG.

24. Ka kmie ba im mynsiem raikhoh,
Namar ki khun ba byrngem shoh ;
Kaba sheptieng ia khun la jong,
KA SHAPULOIT - ia ka ki ong.

Ka briew ba ïai ap khmih lynti,
I'u briew b'la phet ban wan phai hi ;
25. Hynrei sha ka ban phai um kwah,
Ki sin-PANSHANDI DEM LOR KHAH.

26. Ban pynialur ia ki samla,
Ju don ka briew bapnah ktien bha ;
Wat d'u bai-nong teng teng ki siew,
Ki sin ia ka MEN SUH SYNTIEW.

27. Ka briew ba ki la khmih lynti,
Kaba lapmiet ka khreh suki,
Dier por marwet ka poi sha lat,
Ki sin-'TIEW-LA-LYNGNGI PEP SHAD.

28. Ka briew babha shaba palat,
Hynrei jingbha ba khlem pyrkhat ;
Pynban jingma ka bud khongdong,
KA WANG BAM IM ia ka ki ong.

29. Ka briew ba ban tang ka shem pap,
Kaba ju kit jynjar palat ;
Ka khlieh ra-ngai, ka khmat tyrdum,
Ki sin-'LAI NILI KIT SYNRUM.

30. Ka briew pynjah burom lade,
Da kam awria thad lad ka die ;
Ka leh tad dor, ka leh riew kai,
Ki sin ia ka KA KHA U JAI.

31. Haba don lat khawai dawai,
I'u riew poi hi khlem khot ki trai,
I'u ta uba lalot palat,
Ki sin ia u-U SEW BNA-LAT.

32. I'u briew uba la khlei shisien,
Uba kylla jutang hadien ;
Kiwei um kheiñ ban biang lade,
Ki sin ia u-U 'SEW NGUID PRIE.

33. I'u khun uba la san rangbah,
Kmie-kpa kyrshan kylliang ki kwah ;
Pynban u kjit kamai khlem kheiñ,
Ia u ki sin-U KHUN JYNREIÑ.

34. I'u briew shleiñ ktien kum ban leh noh,
Ne uba kob kum sharyntoh ;
Hynrei u bym pyni ki kam.
Ki sin KHLEIÑ LA THANG JWAT LA BAM.

35. I'u briew uba jai jai jinglong,
Bad jingjemnud palat b'u phong ;
Dohnud kum ka paro ngin shem,
Ia u ki sin da u—'HUR JEM.

36. Ia u riewstad, riewdonburom,
Jngai ialade kyrpang u shong ;
Ban kiar byrthit lade ban biang,
Ki sin ia u—TIEW KNUP MAWÏANG.

37. I'u riewpnah ktien, riew pnah thylliej,
Nongsngap ia u ki shu shoh beij ,
Ryndang bathiang b'u pynbaïong,
U JALYEIT keiñ, ia u ki ong.

38. I'u riew nang ktien bapnah palat,
Ka ktien kiwei b'u kloi ban bat ;
Riewnep jingmut ba kum uta,
Ki sin ia u da U MOINA.

39. I'u briew ba pynsep-ei la por,
Tang ha ka kmen sngewbha khlem dor ;
U bym pyrkhat kumno ban biang,
PUIT TANGKULI KYNJIH MAWSIANG.

40. I'u ba lapmiet ka pynshit thma,
Ia kam bitar ki ar mamla ;
I'u ta ba leit pynshit, pynmong,
U KOH 'SIANG PYNSHAD THMA, ki ong.

41. I'u briew ba don jingmut baskhem,
Jinglong ba eh bym ju pyndem ;
Ia la jinglong um ju pynsting,
Ki sin ia u da U DIENGSNING.

42. I'u khun nyngkong ha ïing ha sem,
Ha por b'u kha shlei da jingkmen ;
Jingshngaiñ kmie-kpa ha u ka shong,
U KHUN PHRANGSNGI ia u ki ong.

43. Ka khun khadduh ki kmie ki kpa,
B'la kha pynwai ka kmie ia ka ;
Bynta khadduh ruh ka dei ïoh,
Ki khot ia ka — KA KHUN KHLIENG KPOH.

44. I'u rang samla dang khie dang san,
Uba palat ka jingsngewkhlaiñ ;
Bad uba thew sha bneng ban dung,
Ki sin ia u da — U SIEJLUNG.

45. Ia ki samla shida jinglong,
Ban lait byrsieh sha jngai ki shong ;
Bad ki riew sniew ban jan kim kwah,
KI TIEWKLONG—SHONG—AR NAT DIENGBAH.

46. Ki briew kiba iasyllok bha,
Bad riew bymman ki riewthala ;
Jinglong nylla kim pynshong skhem,
KI TIEWJALOI SHONG RI BAJEM.

47. Ka riew runar ka riewthala,
Riewdonburom ki kiar na ka ;
Kum ia kata bym bha jinglong,
KA KHA ÏONG BAM SHIPAI ki ong.

48. Ki khun jaipdeh ki khun jaituh,
Ka nongtymmen ki shu bam duh ;
Ka spah kamai la kie berong,
Ia kum kita — KHUN THAM ki ong.

49. Ki kmie ki kpa ba leh kuman,
Ban jot ki khun kim ju pyrman ;
Kum ia kita ki sting jinglong,
KI MIAW BAM KHUN ki sin, ki ong,

50. U briew badon sniehdoh baïong,
Bad kaba lieh u poi iashong ;
Kum ia uta haba shu peit,
U KHA HINGKI U KIE HA PLEIT.

51. Shongkha shongman haba ngi shem,
Sniehdoh shijur kim ia byrshem ;
Balieh baïong haba iadei,
Ki sin SOHPHLANG TE BAD U NEI.

52. Ka briew kaba la heh ka rta,
Ne thei ïap saw kwah leh samla ;
Kum ia kata ba leh khynraw,
KA 'TEM-SYNLAR -KYNTHER-LA-ÏAW.

53. Ka briew b'la shah jingtynjuh jur
Ha ka jingim jingeh wan tur ;
Jynjar ruh de ki wan lynsher,
Ki sin ia ka DIENG KHYRWAIT LYER.

54. I'u briew ba said hok ialade,
Da jinglui-lui u pynthame ;
Jingleh bym dei b'u kit kyndung,
U TEP EIT-MIAW IA LA IWTUNG.

55. Ka briew ba leh ba tip ba nang,
Thliew ïing ki briew kyntiap ka shang ;
Ka leit batai khlem don ba khot,
BALIA SIANG SDIEH, ki sin ki rngop.

KA SHAD KHASI

(Ka Shad Suk Mynsiem ha Lympung Weiking)

Shuwa ki sngi ki ïa b'la buh,
Kyrwoh kylleng la phah,
Khnang ba ka shad ka kmen kan phuh,
Mynsiem da kmen ka rah.

Ha Seng Khasi u paid byllien
Ha la ki riam tyrsem ;
Ka 'Sing lum paid ka khot bun sien,
ïing Seng ba kin ia shem.

Shuwa ban leit sha Lympung-shad.
H'u Blei duwai phirat ;
U Nongduwai u dem kyrpad,
Kiwei sha u phai khmat.

Shuwa ban sdang ka jingduwai,
Paidbah ki ïeng arliang ;
Nongtem ki sngap, ryngkat ki phai,
Rangbah ki peit ban biang.

Ha khmat U Blei U Trai Kynrad,
U Blei Nongthaw Nongbuh ;
U Nongduwai u dem kyrpad,
Ban biang ka shad, u nguh.

Duwai kyrpad ki seng ki buh,
Shad suk mynsiem ban biang ;
Niam Longshuwa kan neh kan phuh,
Jingbha ha bun ki liang,

Ka jingduwai ka long ka lad,
Kyrkhu n'U Blei ki pdiang ;
Ban phuh ban phieng shongkun ka shad,
Ki da tai biang-pa-biang.

Ynda la dep duwai phirat,
U nguh u dem laisien ;
Ka jingduwai u sa sdang pat,
Paidbah ki bud nadien.

"Blei Trai Kynrad Kyrkhu ia ngi,
Shad Suk Mynsiem b'la seng ;
Ban neh ka Hok ka bud Riti,
Tipkur tipkha ngin deng."

Kum b'la pynbiang ryntih ki ïeng,
Ka wait, symphiah ryngkat ;
Shongkhia shongkun ka shad ka kmen,
Pyrto ki ïoh ban bat

Ynda la dep, nongshad ki nguh,
Ki pyndem wait artat ;
Ha la ka riam ka beit ba phuh,
Haduh laisien lai wat.

Nangta baroh ki kynhoi lang,
Lympung ban leit noh kjat ;
Ka 'Sing lynti ka lam ha phang,
Ka Tangmuri ryngkat.

II

Sha Lympung bad lama shap syiar,
Naphang Mihngi ki rung ;
Laisien Lympung ki ïaid tawiar,
Paidbah u ker na krung.

Tangdep pynher lama ka Seng,
Nongtem ki kiew rynsan ;
Nongshad kynthei shynrang ki ïeng
Ban shad ki mih madan.

Najrong rynsan Nongput Nongtem,
Sur shad bapher ki mih ;
Mynsiem Nongshad shlei da jingkmen ;
Sur thiang nang bang nang ih.

Ka shad sngewbha u khun Khasi,
Ki shad da suk mynsiem ;
Dei Rangkynsai bad Theisotti,
Ka riam la kum ki syiem.

Ka tangmuri ka ksing nakra,
Nongsngap ka ktik jingmut ;
I'u khun ka Ri ka pyrta shla,
Sur thiang nasdang ha kut.

Nongshad shynrang, kynthei ki mih,
Shynrang ki ker narud ;
Wat nongpeitkai mynsiem ka khih,
Ba tangmuri ka ud.

Ka Lympung shad b'la ker pyllun,
Paidbah ha rong ba pher ;
Ka Shad Khasi shongkhia shongkun,
Kylleng suhsieng kan her.

Ki Rangkynsai, ki Thei bha briew,
La sap ki ia pyni ;
Ban phuh ban phieng ka jait bynriew,
Ban ioh burom ka Ri.

III

Ki Thei dondur haba ki shad,
Ki riam da jaiñ batlem ;
Syngkai shympiar dà ka pien-shad,
Ki da kyrshah tyrsem.

Ha khlieh pansngiat kordor ki phong,
Syntiew ki sien ban shoh ;
Nadien u ksoh u sai khyllong,
Lyngkyrneng ksiar ki noh.

Ksiar bun tula h'u shan ryndang,
Ksangti ki tad mahu ;
Shadem kynjri, kpiengksiar ithiang,
Ha kti pat ka khadu.

Ki thei lymphuiñ ki shad suki,
Kyrsih shadien shakhmat ;
I jaiñ rumal ki bat ha kti,
Ka met ka bud ryngkat.

IV

Ki Rangkynsai ha riam hyndai,
Da jaiñ kordor ki phong ;
Ki bohkhaila, jymphong kynsai,
Ha khlieh da khor ki spong.

Thuïa bunrong lyngkdong u ïeng,
Sohshkor kisiar ki deng ;
'Pieng-ksiar ha ka shadem ki deng,
Ka maiñ ka phuh kynjreng.

Kynjri rupa tabah kyrwat,
Panpoh ia ka syngkai ;
Ryngkap bad nam-rupa padat,
U tdong-rynñiaw na trai.

Ki Rangkynsai ki shad ki ker,
Ki kjat ki noh ryngkat ;
Don ruh ki snem phawar ki her,
Ban shit ka shad ka lat.

V

Kumne nongshad batbit haphang,
Da ki Rang bad ki Thei,
Burom ka Ri ki sei kyrpang,
Ka shad kan paw pyrthei.

Katba hapdeng dang shad ki Thei,
Ki Rang ki shad tawiar ;
Ki shad ryngkat tipbriew tip Blei,
Ha khmat u paid ba ïar.

Ka shad mastieh shuwa ban sdang.
Da sing mastieh ki tem ;
Bad la waitlam ki king ki Rang,
Ha ban da lynguh tdem.

Ha ar bynta nongshad ki lad,
Tawiar ki shad ïa nguh ;
Pyrshah ki mih, pyllun ki shad,
Waitlam ki pynkynduh.

Kumne ki leh haduh laiwat,
Ka kut ha jingsngewbha ;
Ha lai kynti ki nguh artat,
Khublei para mamla.

Ynda ka shad Lympung lawai,
Ki ïaid tawiar laisien ;
Nangta Yïngseng, Nongshad kin phai,
Paidbah un bud nadien,

VI

Sur Sing lynti artat ki tem,
Lympung shuwa ban mih ;
Nongshad ha la ka riam tyrsem,
Ryngkat ki ïaid ryntih.

Arngut ki rung hapoh Ÿing-Seng,
Ki shad para ma ki ;
Arngut arngut habar ki ïeng,
Tang dep ki rung ia pli.

Ynda la dep ruh lun pyllun,
Laisien tawiar ki shad ;
Phyllaw ki mih da sngewshongkun,
Khatduh ki shad ïa khlad.

Ÿing Seng ki rung tang kut ka shad,
Jingai khublei ban khung ;
Ki nguh i'U Blei U Trai Kynrad,
Ban koit ban khiah kyndung.

VII

Ka Shad Khasi ba i phuhmat,
Ha jingkynmaw kan shong ;
Ki Thei nylla ba um ka khmat,
Ki Rang ba biang ki rong.

Ka Tangmuri ka Ksing ki riew,
Ban phuh ka shad Khasi ;
Ia khun ka Ri kan ïai kyrsiew,
Ban neh ka Shad Khasi.

———

KA NONGKSEH

I

Ko shnong Nongkseh b'la kdup ia nga,
Naduh dang kha haduh samla ;
Jingkynmaw ieit ia pha ka sah,
Haduh ka por jinglong rangbah.
Ynda la hiar na pneh i Mei,
Ha sla jong pha nga mih pyrthei ;
Ynda la lait ka thum ka bah,
Nga ialehkai para khynnah.

Ka skul hikai ka thoh pule,
Riewshai ha pha ki wan ban plie ;
Ha pha nga sdang ban tip A—B,
Jingstad ia nga pha plie lynti.
Naduh dang rit nga minot thop,
Ka jingpule ban long nongjop ;
Ynda nga la pyndep skul shnong,
Jingstad shabar nga leit ban tong.

Ki por khynnah nga kynmaw sah,
Jingri nga beh sha lum sha wah ;
Ki jingbam lum ngam ju lah klet,
Mynta shano ngan ïoh ban kheit ?
Tang wan na skul ban shong ngam neh,
Kam ïing ka dep, sha lum nga khreh ;
Ki jinghikai ban kiew shaphrang,
Kum khun shynrang nga dei ban nang.

Jinglong khynnah jinglong samla.
Mynta ki la ïaid lait na nga ;
Ynda ka kjat ha pha nga buh,
Jingkynmaw ieit ka sdang ban phuh.
Jingmut khynnah ka pher shisha,
Sha long Rangbah ka sdang ban tda ;
Mariang bathiang ban ai jingstad,
Ban tip kham bniah nga dei ban wad.

II

Ha shnong Nongkseh hyndai ki ong—
Jait Syiem Shyllong ka wan ban shong ;
Ia ka Syiem sad na shnong Bisi,
Basan Nongkseh u leit shimti.
Thangkhiew, Rumnong, Lyngdoh, Nengnong,
Ha pha ia Syiem ki wan pynshong ;
Ïing sad sunon shongkun ki seng,
Ka kut baskhem hangne ka ïeng.

Ha pha bad ha Ïewduh ban biang,
Shisien shisnem ki bujai blang ;
Hadien Nongbah na pha ki rah,
Niam ha Hima Nongkrem ka sah.
Kmie Syiem napha ka phet jynduh,
Sa tang ki khun ha pha ka buh ;
Ynda shynshar uwei na ki,
'Thma Saw-kher Lai-Lyngdoh' 1 ka khie.

---

1. SAWKHER — Ki Raid Sawkher ki long ka Raid Nongkseh, ka Raid Nongumlong, ka Raid Swer bad ka Raid Synrem ne Mawlieh - Mawshai ; bad kynthup de ia ki San shnong kata, ia ki Marbisu, Sadew, Markhan Mawshanlang bad Nongbsap, kaba don pat ia u Jong u Rangbah shnong.

LAI LYNGDOH —Ki Raid Lai Lyngdoh pat ki long (1) ka Raid Mylliem, (2) ka Raid Nongbri bad (3) ka Raid Pongrup lane ka Raid Nongbet ; bad ki kynthup de ia ki SAN KUR, kata ia ki Mylliem-Ngap, Sohtun, Kurkalang, Nongkhlaw bad Rynjah lane Khar-Kongor.

Ka daw b'la khie ka thma ha pha,
Lehse b'la ring Kongor bakla ;
Imat ka dei khun Syiem khatduh,
Sha shnong Mawpdang ka leit shongduh.
Ha thma Saw-kher bad Lai-Lyngdoh,
Dyngkhong jait Syiem ban rat jynduh,
Basan Tyngkong 2 u thang kut Syiem,
I'u Basan Swer ban kynhoi Syiem.

'Syiem-blei' ka lait na jingpyniap,
Ia ka ban rieh la wan iarap,
Basan Nongkseh bad d'u San shnong,
Shaduh Nongkhlaw ki pynphet shnong.
Basan Tyngkong u nang pyrkhat,
Jait Syiem Shyllong ka la duh jait ;
Ha lad Sadew ki lum Dorbar,
D'u Basan Swer ba un shynshar.

---

2. LAI BASAN — Ia ki HYNNIEW RAID bad ki San Kur San Shnong kibu pynlong ia ka hima Shillong baroh kawei ha kita ki por ki ju khot ruh ki 'LAI BASAN', kata, ki raid lane ka hima kaba donhapoh ka jingkhmih bad ka jingialam jong ki lai ngut ki Basan kiba ki ai nam ai kyrteng kumne :- (1) U Basan Tyngkong, uba ialam ia ki raid Mylliem, Nongkrem bad San Kur bad uba bat ia ka hok bad ka bor ban ring kongngor : (2) U Basan Khrum, uba ialam ia ki raid Nongkseh, Nongumlong, Synrem ne Mawlieh-Mawshai bad San shnong: bad (3) U Basan Swer, uba ialam ia ki Raid War Khadar Shnong bad Khadar Blang.

[H. Lyngdoh — 'Ki Syiem Khasi bad Synteng— P. 87, 88 & 89]

Ha khmat u paid Dorbar Sadew,
Basan Nongkseh, San shnong ki kdew ;
"Balei Syiem-briew phi dem ka mon,
Haba Syiem-blei ngi dang iadon ?".
Dorbar ka wai da jingrisa,
Jait Syiem Shyllong ka neh mynta ;
Ka Jat Kiri ne ka Jat Rmen,
Wan phai phuhmut da ka jingkmen.

Syiem-sad n'u jait Syiem Khatsawphra,
Saw ngut shynrang kynthei ka kha ;
U Shon Manik bad u Shanrai.
Ka Pein, ka Pah ha ngi ka ai *
Imat dei por u Shon Manik,
Sawkher, Shala la win hi tik ;
Mustoh, Shala sa phet sna War,
Hima Shyllong kim hap synshar.

Hadien ka thma ha Pom Shala,
H'u pud Sawkher kawei ka jia ;
Basan Nongkseh bad Nongumlong,
I'u Basan Swer ki leit iapom.
U Basan Swer b'la her syrngiew,
Sha Sohra thiaw khlem poi phohsniew ;
Rynkat Khatar-Kur, Khatar-Shnong,
Hima Sohra ki buhai shnong.

Dei ha ka por u Syiem Shanrai,
Ka Pah bad Pein ki iakajia ;
Ka Pah bad khun, ka Wan Kiri,
Sha Mylliem bak ki phet hi.
Ka Pah i'u Bakhraw ki Laikur, **
Ban shai shynna sha ki ka shur :
Mylliem-Sohra ki syrdoh lang,
Ka kut jong pha ki pyoh pynklang.

---

* U SHANRAI I, ka Pein Kiri ne Pein Rmen, Ka Pah

** KI LAIKUR- Mylliem, Walang bad Kharbah (H. Lyngdoh—KI SYIEM KHASI SYNTENG—P. 96)

yiem Shanrai bad ka Pein Rmen,
kut ki ïap ha díng barhem ;
nrei lai ngut ki khun ka Pein,
rieh sha krem na jinglehbeiñ.
Basan Nongkseh bad Nongumlong,
Ia khun ka Pein khot, biang ban shong ;
Ka Jat Niangiew, u Ksan Shyllong-
Bad Bormanik ki poi sha shnong.

Basan-Bakhraw ki shong pyrkhat,
Sha Nongkrem bak jait Syiem rah pat ;
U Ksan Shyllong long Syiem Híma,
Ha Nongkrem ki shong shipara.

III

Ki lum ki them kim long syllen,
Ki dieng ki siej ki ïeng pyntngen ;
Ki phlang kynbat ki plung ki san,
Ha ranab lum, ha ki madan.
Ki them ki ranab lum jong pha,
Wahduid hangne ki tuid shirta ;
Ki tlong jong ki katno ki shngiam,
I'u khun bynriew ki pynjah sliang.

Ka Umsohlang ka don ha pha,
Na khap ki lum ka tuid sngewbha ;
Dohthli, dohtham bad ki shymprong,
Ha ka ki im, ki juh ban shong.
Ka Um—Mawpdang na khap u maw,
Jingshngiam jong ka ka sah kynmaw ;
Um bam um dih ka ïai pynbiang,
Ba pang ba khrew ka pynjah sliang.

Shiliang Marshan shaphang Mihngi,
Ka noh rymphai ka Umshyrpi ;
Jingitynnat ba pha la sei,
Ka ring ia khmat nongjngoh pyrthei.
Ka Law-Lyngdoh ha Lummawbah,
Diengkseh ratbah ki dang ïengsah ;
Hangne Mawkñia hapdeng pynïeng,
Naduh hyndai kumba la seng.

Hajan Marshan don ka Kharai,
Ka iktiar thma-ka por hyndai ;
Mawshieng ki don bangne bangtai,
Matti hyndai kyrhai byllai.
Ki Mawbynna ratbah ratbah,
Ha Iewrynghep tyngkreiñ ki sah ;
Kylleng jong pha shuh ki shong,
Ki dak ki shin Nongbah Shyllong.

Kyrteng jong pha ka sieng ka neh,
B'la khot-Ka Raid Sawkur Nongkseh ;
Ki kur ki kpoh ia pha ban jngoh,
Thangkhiew, Rumnong, Nengnong, Lyngdoh.
Ka Raid b'la seng d'u long-shuwa.
I'u rit i'u khraw pha kdup sngewbha ;
Katba wahduid ha pha ki tuid,
Kin iai im suk mynsiem laitluid.

Kin nang pasiaw ki Mawbynna,
Ki khun jong pha kin nam shirta ;
Aïu Longshuwa hyndai ki leh,
Matti jong ki ai ba kin neh.

————

KA RI JONGNGI

Ko Ri baieit b'la kha ia nga
Ko Ri b'la kdup ka Mei India ;
Meghalaya jylla jong pha,
Ko Ri b'la seng d'u longshuwa.

U Blei U Trai Nongbuh Nongthaw,
Matti bakhraw u buh pynpaw ;
Kham ñiar ban don ban klet ia pha,
Wat la kin ïaid kylleng jaka.

Haba ka sngi ka plaid ka khmat,
Rongksiar ia ka mariang ka shat ;
Ki khlur u bnai ki shat jingshai,
Ko Ri pha thiah ha jingkyniai.

Ki saw aïom ki ïai tyllun,
Hapneh jong pha ki ïoh jinghun ;
U slap, ka lyer, jingrkhiang, jingrang,
Ki ïaid kat kum Nongthaw b'la mang.

Ko Ri Khasi—Jaintia ïai kiew,
Ïa khun jong pha to ïai kyrsiew ;
Jingnang jingstad ba kin shemphang,
Burom akor kin ia ïaid lang.

Naduh Rilang haduh Kupli,
Ki khun jong pha kim shong kli kti ;
Ban dap ban biang pahuh pahai,
Kynshew dap thiar ia ka lashai.

Ki khla ka wait ki don ha pha,
Namar ka Ri ki kloi ban pha ;
U Khnam ryntieh, ka stieh ka wait,
Kin don kin sah nongshun ban mait.

U Syiem Hima u bat synshar,
Ka Rai ka shong ha ka dorbar ;
Ri Laiphew syiem Khatar Dolloi,
Ban da ka Ri tylli ki kloi.

Ka rep ka riang ha lum ha them,
Kylleng ka Ri kyrhai ngi shem ;
Symbai u rnai u plung u mer,
Ban lum ban lang ki soh bapher.

Por ot, por kheit, por tih, por ium,
Um syep ki ñiad mynsiem ka hun ;
Bun jait jingthung bym lah ban jer,
Ha ki lyngkha bad ha ki kper.

Ha lum ha them byrtem jyrngam,
Ki blang masi ki ïaid bam phlang ;
Khynnah sharai la trap ki kieng,
Ki put besli ki put ka mieng.

Syiar shi phyllaw, wad bam ki shang,
Sniang ha shyngoid ki bam ban kdang ;
Ki ri ym tang ban pynmyllen,
Hynrei myntoi ki ïoh ban deng.

Kylleng ka Ri lympung ki shad,
H'U Blei Nongthaw ki dwai kyrpang ;
Ka shad ka kmen ban phuh ban phieng,
Ka Ri bad Jaidbynriew kan sieng.

Ryngkat ka ksing ka tangmuri,
Ki shad ki Rang bad Theisotti ;
Ka sap ka phong ba kin pyni,
Ban neh ban sah Dustur Riti.

Haba ïoh mrad ki rah ha krong,
Phawar ki oh ban ksaw ka kpong ;
Ha por bajei u doh ha wah,
Samla samhoi la kriah ki rah.

Ha ka iasiat ha ka iathong,
Ki shad, phawar bad oh matïong ;
Mynmiet ha pdei ba klang ka ding,
Ka Duitara hangta ka king.

Lum bah lum rit ki pynithiang,,
Na kliar jong ki ngi i kyndiang ;
Ki pung ki nan hangne hangtai ,
Ki ring ia khmat ban pynpathai.

Ki kum, ki kshaid, ba har rukom ,
La khanatang bad ki parom ;
Tyngkreiñ ki ieng ki Mawbynna ,
Matti longshwa ka paw shynna.

Wahduid wah bah jong pha ki dap ,
Dohkha dohpnat lai phew ki jait ;
Ha sngi barang bynriew u tuid,
Ban sum ban sleh ban sait lait luid.

Na lum sha lhuh, kshaid noh rymphai ,
Ki ring iakhmat u nongpeitkai ;
Ki den ki pung ba-itynnad,
Kiba iohi kin peit iapmat.

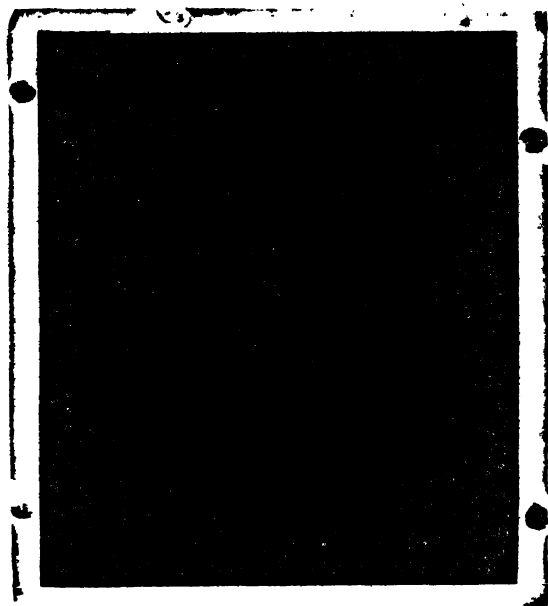
Ki sim ki doh ki mrad ki mreng,
Hapdeng ki dieng, hima ki seng ;
Ki um basngiam ki iai kyrsoi,
Kynja ba im ban ioh myntoi.

Ki khlaw ki btap ki ai jingtngen,
Namar ka Ri sur thiang ki kren ;
Ki dei ka spah kordor jong ngi,
Lada ngi nang ñiew kor ia ki.

Namar ka Ri ngin ieng tylli ,
Para ma ngi ngin nym bishni ;
Ka kamai hok, jingsuk ngin shem ,
Ha khmat u briew U Blei ngin tngen.

Nongrep Nongtrei ha bun ki phang ,
Khynnah shong skul minot shaphrang ;
Kata hi kreñ kan lam lynti,
Jingshai kan par shityllup ka Ri.

U NONGIALAM LYNTI

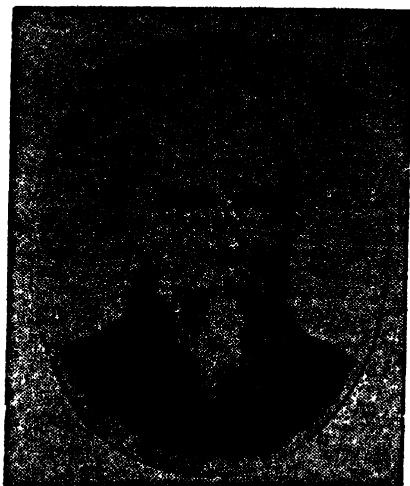
(U Jaebon Roy Mairom)

Kitab ka niam Khasi phi kloi ban khreh,
Phi lam lynti matti longshwa ban neh ;
Ban ïar ka thoh phi sei jingstad kiwei,
Khnang ban pashat ki phang kiba jyllei ;
Ryngkat riew khmat ki lad phi wad shitom,
Ka skul Entran ha la ka Ri ban don ;
Ka ïing shonkot ban plie phi im jingmut,
Kiwei ki phang kumjuh phi lam khlem thut.
Kyrdan ba don burom phi khung kyndung,
N'i kam barit sha jrong joit phi seilung ;
Pyrkhat pyrdaiñ Khasi nylla phi sei,
Ban ïar jylli ban tip ruh ia kiwei ;

Kyrteng ka nam jong phi kan neh kan sah,
Phi ïeng ha khmat jong ngi kum u shot-bah.

————

U NONGSENG NONGPYNROI KA THOH KA TAR

(U John Roberts)

Ka jingsngewnguh kyrpang ngi ai ia phi,
Phi seng pynroi ka thoh ka tar Khasi ;
Naduh shiliang duriaw shane phi poi,
La buit la bor phi ther ba ngin myntoi ;
Kum nongsharai Balang sap phi pynpaw,
Skul Thiloji mynta ka sah kynmaw ;
Nalor kot skul phi bet symbai ha ngi,
Bad ki kot niam Khristan ki sah matti.
Phawar Khasi phi lum na bun ki phngit,
Tien shoh jingmut sawdong ka Ri phi ïit ;
Haduh mynta kine ki sah ki paw,
Pateng longdien kam lah khlem da kynmaw

Kyrteng jong phi kan sah pyrto ha ngi,
Kum kpa b'la seng ka thoh ka tar Khasi.

(U Radhon Singh Berry Kharwanlang)

JINGSNENG TYMMEN

(U Radhon Singh Berry Kharwanlang)

U Blei haphi kyrpang u shon ka shap,
Ki maw nongrim baskhem ka sneng ka kraw ;
Ban tip burom akor ka buit ka sap,
Ki puramit nylla phi pynkynmaw ;
Ki sur bathiang na la rympei phi ai,
Ki shong ki sah ha Niam Mane Wei Blei ;
Ka thoh pule phi kdew lynti ban shai,
Kum 'ï' u 'ñ' ki dak ban don ki dei.
Kumba akor keiñ long ka ksiar kordor,
Kin deng kin biang ha khmat u briew U Blei ;
La ia barit basan ban tip ñiewkor.
Ban ieit burom tynrai longbriew phi sei,

Ka ïing baskhem ka thoh pule phi tei ;
Jingsneng tymmen pyrto sah ha pyrthei.

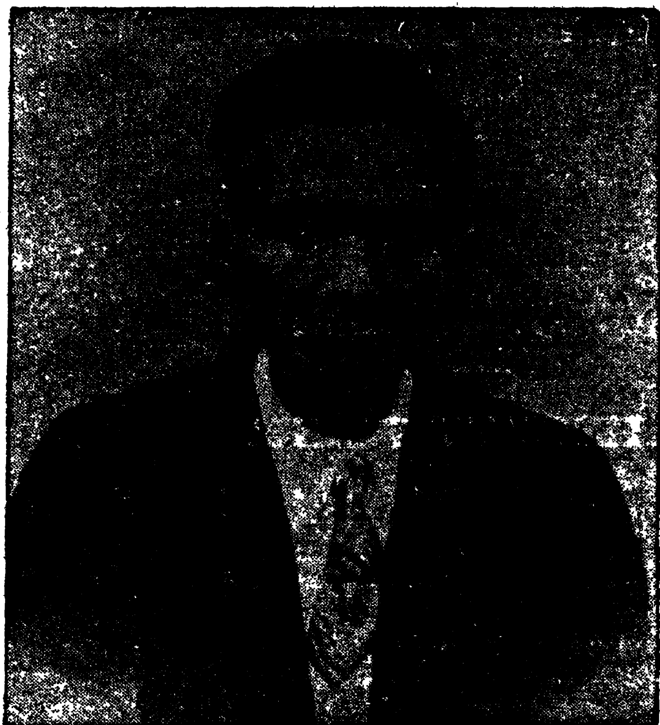
DIENJAT BARIM PHI SEI

(U Rabon Singh Kharsuka)

Ym poi pyrkhat *dienjat barim phi sei*,
Ka Niam Khasi phi ngam tynrai ban wad;
Kum Nongsharai Balang wat la phi trei,
Pyrkhat Khasi ha phi pynban ka shat ;
Ha sla bym iap phi lam, phi mait lynti,
Ka niam tynrai, phawar bad puriskam ;
Khu bor antor ka la suh thied ha phi,
Matti lyngksiar shynna ka paw khlem dam.
Ka shap kynsai ha ngi phi mait phi krang ,
Ban pynwandur shongkun ha bun ki phang ;
Phi da pynsnoh mynsiem hapoh jong ngi ,
Ban krang ban wad ia la thymmei ka Ri ;

Phin sah pyrto junom ha snieh pyrthei,
Kum nongmaitphang ban ïai kynmaw ngi dei.

U MYLLUNG KA RI

(U Soso Tham)

Hapoh mynsiem jinglyng-a bym lah shah,
Ka Thoh ka Tar shajrong shajrong ban rah ;
Ban roi tipbriew tipblei, ka buit akor,
'Phawer Aesop'. 'Jingim U Trai', kordor ;
'Poetry Khasi', 'Ki sngi Barim' phi lam,
Sha thwei pyrkhat katno ngi dei ban ngam ;
Symboh rupa, symboh kisiar phi sei,
Phi kyrsiew dohnud ban pynpalei.

Ia'ki longdien syrwet phi piruid phang,
Ba ngin kynjoh shaneng ban kiew shaphrang ;
Phim shym tyngkai la buit la bor phi theh,
Ban im ka Ri ia la u prew phi tbeh ;

Ka nam phi kit kum *u Myllung ka Ri*,
Ki ktien khia thew kin ïai kyrsiew ia ngi.

KA AKOR BABHA

Akor nylla long mawkordor,
Baroh baroh ngi ju ñiewkor ;
Ngi sdang ia ka na la Rympei,
Ba ngin pynpaw sha ka pyrthei.

Kumba ngi ieit i'i Mei i Pa,
Ngi ieit burom, akor babha ;
Lada ia ki ngin ieit nyngkong,
Akor bad ngi kan neh kan shong.

Akor nylla ngin ïai pyni,
Nongkha, khunkha, longkmie, longkñi ;
Ha shnong ha thaw, ki lok ki jor,
Ba ngin ïai long ki mawkordor.

Akor babha ngi dei ban bat,
Jinglong jingim kan ïaid ryngkat ;
Ka im tipbriew ka im tip-Blei,
Ngin kamai hok ha snieh pyrthei.

Ka ktien thylliej da pynshongdor,
Da thew da woh man la ka por ;
Man ba ngi kren ngin kynmaw dngong,
'Tien sniew 'tien smeh ym bit thadrong.

Kiba ithuh ithaw sadhai,
Ktien don akor ki ktien shongsbai ;
Man ba pynhap ki ktien symboh,
Kim dei ban long ki ktien kyrtoh.

Ka trei ka ktah badon akor,
Ka long kum jingkynshew kordor.
Ka syrdoh kti ba mar kylliang,
Akor babha kan siew dor biang.

Akor nylla ngin tip biang biang,
Wat ai kiwei kin peit kynriang ;
Ki ktien, ki kam, ka riam ka beit,
Ha ka baroh ki shong lyngngeit.

MINOT TYNGEH

Minot tyngeh ko hep baieit,
Minot tyngeh ban nym sah bieij ;
Ia la kamram to pyndep hok,
Ka smat ka sting to iatehlok.

Jaipdeh ha phi wat shah kan rung,
Naduh jingmut katba danglung ;
Kiba jaipdeh kin duk shirta,
Kiba minot kin suk kin bha.

To dem minot wat long jaipdeh:
Ban thom ki kut jong ki jingeh ;
Kat bym pat jop, wat kynran dien,
La phi shah jop bunsien bunsien.

Kum khynnah skul phi dei ban nang,
Ban pyndep hok ia la ka phang ;
Da jingminot to trei shitom,
Kyrdan jingstad ban kiew phin thom.

Ki kam ba-eh bajem phin jop,
Shijam shijam ruh thop shi-thop ;
To kamai hok ha ka pyrthei,
Ki jingkyrkhu kin wan n'U Blei.

DEI I MEI BAIEIT JONG NGA

Mynba ia ngi hangne la kba,
Katba ngi dang iaksaid lynga ;
Mano ba pyni khmat sngewbha,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Hapoh jaiñsop ba la kdup syaid,
Ïoh ba ngi khriat haba ngi ksaid ;
Mano ba pynhun ban dup sngaid,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Halor jingthiah ne haba rah,
Katba ngi dang ia ïam ngah-ngah,
Mano ia ngi ba kdup ne bah,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Haba lyng-a ne ngi sngewthait,
Ka lyer ban ïoh shabar shalait ;
Mano ia ngi ba rah khlem thait,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Sdang ba ngin jam na ba i kdup,
Ïoh ba ngi ur ne kyllon khrup ;
Mano ia ngi ba wan kynrup,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Haba thylliej u sdang padiah,
Pupa-pupa bad tuid umbiah ;
Mano ba hikai bad bym ngiah,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Ynda ka ïaid ngi la sneh bha,
Ngi ialehkai ia rkhie danda ;
Mano ia ngi ba pynsngewbha,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Sha skul pule dang rit ngi krih.
Jingstad tynrai ngi wad ngi tih ;
Mano ba khreh ka bam ka dih,
Dei tang i mei baieit jong ngi.

Ym tang ha pneh haban da san,
Ka jingpynshngaiñ ngi ïai donkam ;
Mano ia ngi ba sneng pakhang,
Dei tang i mei baieit iong ngi.

Haba ngi don bad phi ko mei,
Mynsiem jong ngi ka suk palei ;
Jingtmang ngi shem ha ka pyrthei,
Ban khlem ma phi hangne ko mei.

MEI-PA NGAN IAI-KYNMAW

Mei-Pa naduh ba nga dang lung,
Ia nga phi thum phi bah kyndung ;
Ngam lah ban klet ha ka jingim,
Khlem phi Mei-Pa kumno ngan im.

Mei-Pa jingkynmaw kan nang shlei,
Katba dang im ha sla pyrthei ;
Namar jong phi Mei-Pa kordor,
Ngan tei burom ruh barobor.

Kumjuh ha kiwei pat ki sngi,
Ngam lah khlem da tei mot ia phi ;
Namar jong phi ngan leh shitom,
Ban pynphong pansngiat donburom.

Jingsneng jingkraw ngam lah ban klet,
Wat jngai na phi nga hap lyndet ;
Ha trep basyaid, ha dpei barhem,
Kum trep Mei-Pa haei ngan shem.

KI KHUN KI KTI

Ki khun ki kti long mawkordor,
Ba kmie ki kpa ki ju ñiewkor ;
Naduh shuwa ban mih pynhei,
Ki ñiewburom b'la buh U Blei.
Mynba ha kpoh ka kmie i don,
U Kpa u ri burom kyndong ;
U kiar ban leh ki kam bym dei,
Ioh ba h'i khun kan jia ei ei.

Khyllung ha kpoh ka kmie i shong,
Dei ban sumar jingkhuid b'i phong ;
Lada kmie - kpa ki iaid bakla,
Shuwa ban kha ki dei ban phla.
Jingkhuid jong i ka shong kyrpang,
Ba kdup U Blei Iawbei b'la tang ;
Kumta ngi ong-ka eit Iawbei ,
U shñiuh - Iawbei, ka rkhie-Iawbei.

Don ka tapkpoh ha shwa ban kha,
H'U Blei pynsngew ban poi jingbha ;
Kane ka long jingnguh kyrpang,
Khyllung bad kmie kin iabha lang.
Hadien b'la kha ha iing ki lum,
Ki kur ki kha jong i khyllung ;
Hangta ki sdang ka jer ka thoh,
Ka nam kyrteng khyllung b'n ioh.

Khyllung hadien ka jer ka thoh,
Ka taplubri i dei ban ïoh,
Dawïing dawlum ban lait, ban bha,
Ha ka pyrthei naduh b'la kha.
Shane shatai haba ki rah ,
Shalum sha wah haba ki bah ;
Ka jingsumar kyndong ki dei,
Ki tieng ïoh kem u ksuid u khrei.

Ynda ki khun ki la nangsan,
Ka jinghikai ka ïaid synran ;
Kumno ban tip burom akor,
Ha shnong ha thaw, ki lok ki jor,
Ki dei ban im tipbriew tip Blei,
Naduh rympei haduh pyrthei,
Kumjuh ban tip la kam la duk,
Ka ïing ka sem kan bha kan suk.

Ki khun ki kti ha ka pyrthei,
Longspah mynsiem ba ai U Blei ;
Jinglong babha nadong shadong,
Ki khun tip sngi ia ki kin ong.

JINGIAIEIT SHI-KURIM

Ha ka shongkha ha ka shongman,
Dei jingsynrop ba kham iajan ;
Jingmut kawei la ïing ban tei,
Ban long nuksa ruh ia kiwei.
Hadien ba la long ïing long sem,
Kin tei long ïing basuk, baskhem ;
Shisur jingmut ki kmen ki suk,
Haba riewbha ne haba duk.

Jingtei baskhem ba ishongkhia,
Dei jingïaieit ba neh shirta ;
Jingieit nylla ka pun ki lad,
Jingim basuk kam don jingblad.
Ym don kawei pat ha pyrthei,
Lait na jingieit wei ia i wei ;
Kaba kham thiang kaba kham bang,
Ban ia ka spah bad ummat kthang.

Jingeh kawei hadien kawei
Jingker baskhem ba ïoh ka pei ;
Lymda nongrim ka la shong skhem,
Jingieit b'la tei lah ban khyllem.
Ka kmie kum ka'lei-ïing ka long,
Ka nongbujai nadong shadong ;
Ha khia ha shon ki iamir-lang,
Ka shat jingmut ha bun ki phang.

U kpa pat kum u khlieh ka ïing,
Khnang ba ka ïing kan phuh kan phieng ;
U kamai thop ban roi ka spah,
Khlem tyngkai bor u trei rangbah.
Haba jingieit kim iatheh lut,
Ka jingiadei jong ki ka jngut ;
Jingieit basngur kam ju arphong ;
Kam tharai sniew kam ju khongpong.

Jingieit ka kha ia jingiaishah,
Ka dawa ruh ia jingshaniah ;
Jingartatien sha jngai ka phet,
Ka suk ka kmen ka wan shongkhet.
Jingieit ka don ruh la ka dor,
Ka bym ju ap ban da pynbor ;
Haman ki kam ka iatrei lang,
Khlem ia thansi ka trei naphang;

Shi kmie shi kpa kylliang kylliang,
Ia la rympei ki ia pynbiang ;
Ki pyndep hok ia la jingthmu,
B'U Blei Un theh ka jingkyrkhu.
Jingieit ka kha ia jingkohnguh,
Katba nangslem ruh ka nang phuh ;
Ka lait ka let haba ka prong,
Jem jai ka spaiñ khlem da pynmong.

Teng khat haba wan jingtyn-juh,
Da khmat jingieit ki iakynduh ;
Dohnud ka khia kumba kan bthat,
Haba jingieit sha jngai ka kdat.
Jingmut barieh ba ki phylliew,
Kim ju ai lad ban tip ki briew,
Ki ri kyndong la u thylliej,
Ba ïoh ka shet ia ka jingieit.

Haba ka skhem ka kut jingmut,
Jingieit ka neh haduh bakut ;
Sumar biang por ïoh shop ka jot,
Ba ïoh shitom ban maramot.
Lada jingieit ka shong kynrong,
Hangno jingsuk kan snoh kan shong ;
Kam dei ban krang ia ki païa,
Haba jingieit ka shong skhem bha .

Da ki tien ieit pynsngew jar jar,
Ym dei da ktien tohmet bathar ;
Mynsiem atkhu kan saiñ pynum,
Hapoh ka shlem jali jaum .
Jingieit ka kiar na pher jingmut,
Kam ai jaka i'u mawjynthut ;
Ka pynshong skhem halor ki khnong,
Haba arngut ki ia pynshong.

Ka pher jingmut kim shah ban sah,
Ban shong haduh shuwa ban thiah ;
Ba ïoh ka pynkylla khongpong,
Jingieit nylla ba ki la phong.
Jingieit synshar da ka jingsuk,
Ha ïing paki ne ha ïing-duk ;
Ha jingburom ba mar kylliang,
Ki tei pynskhem halor mawsiang.

———

KA UMSOHLANG

Na khap ki lum ka shnong Nongkseh,
Jem jai pha tuid lyngba rai-eh ;
Ka Umsohlang ia pha ki jer.
Arliang diengkseh ia pha ki ker.
Ka Umsohkhrot, Banghar, Phandoj,
Ki dei ki tlong ba ai myntoi ;
Shirta ki bsa ki btiah khlem rngat,
Ki sohtyngkoh na khap jasat,

Pha jiar lade ha kroh mawsiang,
Mawheh mawrit lyngai ki siang ;
Dohthli, dohtham bad ki shymprong,
Ha pha ki im ki juh ban shong.
Diengbah diengrit arliang ki ïeng,
Ki phlang kynbat ki ïoh jingtngen;
Arliang ki thiah lyngkha risai,
Ki tyrkhangnar ki san byllai.

Ki tlong jong pha ki ïai kyrsoi,
U shnong u thaw u ïoh myntoi ;
Ki sim ki sum ki rwai ki siaw,
Ki suh kyllaiñ ki noh thiaw thiaw.
Ha sngi barang samla ki tuid,
Ha pha ki sum ki sait laitluid ;
Ka rud jong pha ki ïai shongshit,
Khynnah riam sim ha trai pyrshit.

Syndah jong pha ïeng Mawbvnna,
Nongbah Shyllong ban pynshynna ;
Wat la Hima nangta la rah,
Jingkynmaw ieit Nongbah ka sah.
Ranab pyntha haba ngi phai,
Nongtrei lyngkha ngi shem kyrhai ;
Ki nongthohdieng, ki nongot phlang,
Syndah jong pha ko Umsohlang.

Kumne pha tuid ha Saw Aïom,
Pha tur khlem kheiñ ia jingshitom ;
Khlem thait pha bsa i'u khun bynriew,
Bad ia ki laiphew jait syntiew.
Ki khriang jong pha ki tuid kynjai,
Jaka bahiar pha noh rymphai ;
Ki krem ki kroh pha sam naphang ;
Jingthmu pha don ban tur shaphrang.

Kumne pha tuid haduh Mawlong,
Jingkhuid jingsngur pha ri kyndong ;
Pha tang iashem bad Umshyrpi,
Ia la jingsngur pha duh kynti.

KI SHLEM HA MYLLIEM

Ki shlem badon ha thaiñ Mylliem,
Ki sei ki tiar nongrep b'un kieng ;
Man ki aïom tiar ki pynbiang,
Nongrep un suk ha bun ki liang.

Na shlem ki sei ki tiar babun,
Ki sla-mohkhiew, 'khiewbah, 'khiewkhun ;
Tari, rashi, 'khiew-proh, u sdie,
Ki wait lyngkut, waitbnoh ruh de.

Ha shlem nongtrei dangngir ki poi,
Ki sliew ka ding ba kan rhem kloi ;
Pyrsut ka khih, ka rhem ka thlei,
I'u nar b'la saw h'u rniang ki sei.

Katba dang saw u nar ki bom,
Ki nongshoh thaw khlem da shitom ;
Ryntih ki trei ki ia ta-ngon,
Ki pynwan dur katba ki mon.

Kumne ki shim la ka bynta,
Ki kam ki dep, por kam syrwa ;
Ka jingsawa ka riew sngewthiang,
Katba ki shoh i'u nar h'u rniang.

N'u nar tylli ki pynwan dur,
Katba ki kwah ne sngew hap sur ;
Ka dur ka dar ba un paka,
Uwei na ki u sad pynbha.

Nangta ki phrang pyneh ha um,
Ki mar b'la dep harud ki lum ;
Ki tiar b'la shna ki pynpaka,
Khnang ba jingtrei kan bteng shirta.

Ki shlem Mylliem ha iew ki sei,
Ki tiar paka ban paw pyrthei ;
Nongrep la tiar donkam ki thied,
Katba ki mon ki leit ban jied.

U TIEWKULAB

U Tiewkulab baphuh ha kper,
Syntiew bunrong ia u ki ker ;
Sha u ban jan nga don ka mon,
Hynrei lynti ban rung kam don.
    Ia dur jong u na jngai nga peit,
    Hynrei kumno ngan ioh ban kheit ;
    Ki sla jyrngam ia u ki ker,
    U i palei bad tngen ha kper.

Dangstep nga shem umjer ki snoh,
Kumjuh kjatsngi rongksiar ki shoh ;
Ka dur jong u kum mawkordor,
U phuh ryngkat bad la ka por.
    Ki sngi ki ia ha u ki iaid,
    Ka lyer jem jai ka beh pyngngad ;
    Shajan jong u wei briew nga swait,
    Ban peit iapngiah ngam ju sngewthait.

Jingmut bakhia sha u ki leit,
Nga wad lynti kumno ban kheit ;
Hynrei bun sngi bun ia nga wad,
Ha kaba kut nga lap ka lad.
    Shajan jong u nga tur bad peit,
    Nga kner ka kti, sa ban ioh kheit ;
    Ka jingmaham ia nga ka wan,
    Sh'u Tiewkulab ngam dei ban jan.

Ki kti jong nga ka kyiuh sah,
Ka met suh khriat ym sngewlah shah ;
Na 'per syntiew nga phet ïam-rem,
Jingjia ba kum kata ngam shem.
Ki kjat sha ïing beit beit ki lam,
Ngam sngewthuh shuh ka thngan ka kdang
Marwei halor jingthiah nga shong,
Haduh ban da riew 'iar nyngkong.

Jingmut wei briew nga pynleit lut,
Balei ia nga ki wan pynthut ;
Kumno i'u Tiewkulab ngan klet,
Haba la slem jingieit nga bet.
Ki sngi ki ïa ki la nang jam,
Ka jingkynmaw ia u kam dam ;
Nga kwah ïohi sa shisien pat,
Khnang ba ngan hun ka jingpyrkhat.

Kum ha ki sngi kiba la leit,
Na jngai ia u nga leit ban peit ;
Kynsan ummat jong nga ki tlor,
B'u Tiewkulab u jlop khlem por.
Hangta nga ñiad la ki ummat,
Sa shisien pat nga phai ki khmat ;
H'U Blei nga dem duwai kyrpad,
Ynda nga shem i'u ba nga wad.

NGIN SA IASHEM PAT

Thei-Thei ;— Bah Deng, kaei phi mut ban ong ?
Hato dohnud jong phi ka mong ?
Nga hap kylli ia phi kumta,
Namar dur khmat jong phi ka khia.
Ngam hun ngam suk khlem tip ka daw,
Nga kwah ha nga ba phin pynpaw ;
Lada ka long ban pyrkhat lang,
Lehse nga lah ban weng jingkthang.

Bah Deng :— Ngan ong aïu Thei-Thei ia phi,
Kaei kan jia jingieit jong ngi ;
To ieh jingjia ngan tip tang nga,
Ban tip ma phi nga sngew kam bha.
Kumta ha phi ngam sngewnud ong,
Dohnud jong phi lehse kan mong ;
Imat mynta dei sngi khatduh,
Ma nga bad phi ban iakynduh.

Thei-Thei :— To ai kano kano kan jia,
Hynrei ha nga phi dei ban phla;
Kumba jingieit janai nga ai,
Kumta na phi nga ap jingshai.
Jutang jingieit ba ngi iateh,
Phi kular shai ba kan ïaineh ;
Kumta ia nga to iathuh lem,
Namar dohnud jong nga ka rhem.

Bah Deng :— Shisha ia phi ngam lah ban len,
Katno jingieit ba dap jingkmen ;
Mynta ka wan ka por ha nga,
Bad sngi bad miet nga khih lynga.
Kumba phi tip samla nga long,
Bad la i Mei i Pa nga shong ;
Kumta mynta ngan khlad na phi,
Namar ban biang shuwa ma ki.

Thei-Thei :— A ko Lurshai ! Balei kumta ?
Na nga phi ong ban khlad shuwa ;
Kata ka paw ba phi ïeit kai,
Wat la jingieit shisha nga ai.
To koit, kam pher ia nga sangsot,
Ka mon bajwat, ka soh kyrdot ;
Nga nang sarong ha la jinglong,
Ba phin kit lem nadong shadong.

Bah Deng :— Keiñ seh wat ong ia nga kumta,
Sngap ngan iathuh ia jingshisha ;
Kumba nga la ju ong ia phi,
Jingieit ka shlei miet la bad sngi.
Haba nga don sha jngai na phi,
Jingmut shaphi ki ngam, ki jngi ;
Hynrei hapdeng kata ngan phla,
Mynta im mon i mei i pa.

Thei-Thei ; Pleng dei kane jingieit shukor.
Bym tip lypa lano kan tlor ;
Shaei ngan rieh shaei ngan shong,
Aïu ki briew ia nga kin ong ?
Dohnud ka mong ummat ki lang,
Mano ban i katno nga kthang ;
Keiñ noh kaito jingieit la biang,
Nga la jah kwah wat la nga sliang.

Bah Deng : Da sngap, da sngap wat nym bitar,
Jingsneng ha ïing ngan da bishar ;
Ki ong, '*Ka skul pyndep shuwa.*'
Ba ngan ïoh kam ban dap shem bha.
Ka dei ne lait, rai lem ma phi,
Hato ngim dei ban sngap ia ki ?
Phi ruh ïa jingpule ban dep,
Ka duk, ka thngan kan nym kyrthep.

Thei-Thei : Mynsiem ka thiah na jingkyndeh,
Haba nga sngap ki kam ban leh ;
Hooid, ka dei sa tang ar snem,
Ka skul ngin dep, jingsuk ngin shem,
Kam don jingpher shaphang kata,
Namar jong ngi kan wan jingbha ;
Kawei na phi nga dem kyrpad,
Wat ai jingieit jong ngi kan blad.

Bah Deng : Ia phi ko Thiang ngam lah ban klet,
Wat la nga don jngai ne lyndet ;
Juban kumba ngi la ia khlei,
Wat ai ba kan mulot sepei.
Ai ba kane ka por janmiet,
Kan sah kynmaw ka jingiaieit ;
Na sahit bneng ki khlur, u bnai,
Kin ïeng sakhi jingieit janai.

Thei-Thei : Ki sngi iajuh ha nga kin paw,
Haba ia ki ngan iai kynmaw ;
Ryngkat arngut jingtngen ngin mad,
Ngin mad haduh bym don jingblad.
Kito ki por ba ngi iajuh,
Nga artatien ïoh ngam ïoh shuh ;
Lane ia nga hadlen phim kheiñ,
Kynthei batlot phi la ban beiñ.

Bah Deng : Wat buh jingmut keiñ Thiang kumta,
Ba ïoh kam poi shuh ka jingbha ;
Ki por iajuh kin sa wan biang,
Hangta phin hun mynsiem basliang.
Kumta na shnong lashai ngan mih,
Shajngai ngan leit jingstad ban tih :
Wat la ngan don sha jngai na shnong,
Jingtngen ngan ïoh kumba phi ong.

Thei Thei : Bah Deng to khie leit suk leit biang,
Ka jingkitbok jong nga to pdiang ;
Wat la ki sngi ki ïa kin jlan,
Kam pher haba jingieit ka jan.
To ngin duwai h'U Blei U Trai,
Ia ngi Un ri bad Un sharai ;
Ngin ïaid tipbriew ngin im tip Blei,
Ban sah pyrto ha sla pyrthei.

Bah Deng : Ianoh keiñ Thiang ka por la dei,
Ngin ia leit phai sha la rympei ;
To pynpalei jingar-tatien,
Ngan sa iashem ia phi hadien,
To khie thiah suk mynta ka miet,
Sha la ka thong ban jop ngin khmied ;
Ynda kamram ngi la pyndep,
Jingsuk jingsaiñ kan wan khlem pep.

Bah Deng & Thei-Thei: Blei Trai Kynrad kyrkhu ia ngi,
Lynti jingbha to btin lynti ;
Jingieit batlem baneh ngin bat,
Haduh ki sngi ban iashem pat.

NGA TMANG MARWEI

Baieit, naduh nyngkong ka sngi,
Kumba nga hun ban jied ia phi ;
Jingieit shisha to ai kan neh,
Wat la bunsien kin jia jingeh.

Da lei lei ruh ngam lah ban khlad,
Lada jingieit na nga phim blad ;
Ngam lah ban klet ia por ïaidkai,
Jingieit kumba phi la phla shai.

Wat nym shukor ia nga baieit,
Ne shiteng por ban shu pynbieit ;
Namar jingieit nga theh baroh,
Khnang ba burom ba ngin dup ïoh.

Ko Tiew jingieit bathiang jong nga,
To wan kloi noh sha nga mynta ;
Nga tmang hangne ban shong marwei,
Ban khlem ma phi ngam sngewpalei.

Wat la i Pa ia phi i khang,
Hynrei jingieit ia nga phi thrang ;
Hooid, dohnud jong nga ka pang,
Haba ngim lah ban pynbiang lang.

Ummat kordor kin tlor na nga,
Ba phin shu ong ban khlad shuwa ;
Hynrei da lei lei kam lah long,
Haba ia phi ngam shym pynmong.

Wat la ki beiñ ne tim pynbud,
Jingkren jong ki wat nym buhnud ;
Ne wat ia phi kin ong kumwei,
Jingim ba bha tyngkai marwei.

Ko Tiew jingieit kduk kduk jong nga,
To wan kloi noh sha nga mynta ;
Nga tmang hangne ban shong marwei,
Ban khlem ma phi ngam sngewpalei.

PHI KHIH PISA

Ko lyoh badum wat kah jingshai,
Jingieit sha i ba ngan leit ai ;
Lada nusip te kam iathoh,
Tang ha syrngiew in shu jah noh.

Na nga bunsien ummat ki jaw
Haba ia i nga poi kynmaw ;
Bad bun ki ong ba nga pang swai,
Hynrei kim tip ba nga khuslai.

Ym don kiwei pat ban syrpai,
Ne ban pynjah dohnud khuslai ;
Ym don maw thew ne maw kilo,
Ban thew jing-ieit nga don katno.

Nga khih pisa miet la bad sngi,
Katba ka paw ka dur jong i ;
Hynrei khatduh dohnud ka tngen,
Haba jubab bathiang nga shem.

PHLA HOK HA NGA

To phla hok seh baieit ha nga,
Ba ïoh na nga phi ïaid sakma ;
Marwei ngam lah ban shong pyrkhat,
Ïoh ia mynsiem jong nga phin prat.

Baieit ia nga phi la tip hi,
Haba nga don jingieit ia phi ;
Katno jingeh marwei nga len,
Namar ia phi ba ngan pyntngen.

Ngam don jinghun ban shu bred kai,
Ia ka jingieit ki por janai ;
Katba ma phi pat phim pyrkhat,
Haba shawei ki khmat ki shat.

Jingleh jong phi ki ngam jylliew,
Daei sha ieit ia phi ngan siew ;
Lada shawei phi don lynti,
Nga hi ngam don hok ban pyni.

NGA MIIT JIGNIEIT PHNI KHENI KOR

Marwei nga ud bad jaw ummat,
Haba jingieit mynta phi dkhat ;
Shisha ngam tip kaei ka daw,
Namar ha nga phim shem pynpaw.

Nga mut jingieit phin ïai kheiñ kor,
Hynrei kumne phi die tad dor ;
Jingsngew sarong bad ka sngewheh,
Phi dkhat noh ia jingieit ba neh.

Ki briew ki ong dei i jong nga,
Katba jingmut pat ym kumta ;
Nga mut phin deng jingieit shirta,
Hynrei mynta phi shet kylla.

Baieit man la ka por nga ong,
Tang i jong nga hi phin iai long ;
Katto jingleh jongphi la biang,
Nga ai khublei ia phi kylliang.

———

NA KA UN KHLAD

Ka Thei ka khun tipsngi ki briew,
Ka dap tang jinglyngngoh wei briew ;
Katba jingieit ka dang phylliew,
Ha u bah rang u khun bhabriew.

Khatduh ma u kumno un ong,
Ia ka kong Thei baieit la jong ;
Haba ki kmie ki kpa ki khang,
Ia u bad ka ba kin ialang.

Katba arngut ki dang ïaid kai,
Sharud ka pung kaba phyrnai ;
Hapdeng dohnud kaba kyndeh,
Ia la jingieit kylliang ki theh.

Haba ka du thangïong u phong,
Kyndit ka Thei ka lip ka rong ;
Bapli kam tip kaei kan jia,
Katba ma u u khih pisa.

Tang shikyntien ha ka u khlei,
Ryngkat ummat na u ki shlei :
Namar u dei ban khlad shuwa,
Naba kim suk ki kmie ki kpa,
    Shipor ka ïeng thapngur khlem kren,
    Katba ia ka u dang pyntngen ;
    Hynrei kynsan ka piam ma ka,
    Imat kum ha ka jingruma.

Ma u kumjuh u jaw ummat,
Ba i'u kynjri jingieit un bthat ;
Wat la ki por jajuh kan phet,
Junom jingieit ia ka um klet·
    Khatduh u pan jingieit ia kut,
    Ia ka ha la shadem u kdup ;
    Nangta ma ka ïing ka phai,
    Na khmat jong u ka sa phet jngai.

HABA PHI JNGAI NA NGA

Marwei hangne nga khih pisa,
Haba phi don sha jngai na nga ;
Haba teng teng nga poi kynmaw,
Ummat na nga ki tuid ki jaw.

Ym slem ia phi ngan wan iashem,
Ba ka dohnud jong nga kan tngen ;
Nga kwah ban don syndah jong phi,
Hynrei ki lad ki khang ia ngi.

Ia jingbakla jong nga wat bat,
Haba na phi nga mih jyndat ;
Namar phim tip kaei ka daw,
Haba ia phi ngam shym pynpaw.

Baieit ia phi nga la tip bha,
Katno phi don jingieit ia nga ;
Bad ruh jingeh marwei phi len,
Namar ia nga ba phin pyntngen.

U SNGAID

Shisien la don uwei u Sngaid,
Na jngai u wan thop thop u ïaid ;
Namar b'u lap ryngkhat ka thngan,
Ki kjat ki lam sha Restoran.

Tang mar iapoi ha ka miej bam,
Ar pleit u shaw kloi lan u pan ;
Mardor u *boy* u wan pynbiang,
U sohmynken bad piat shi pliang.

Nangta u *boy* u wan rung pat,
Um shi bilor bad ar ki klat ;
Ar ki shamoit bad ar ki proh,
U tang dep buh u sa mih noh.

Katba dang ap u nang-lynga,
"Balei u shaw u slem katta ?"
Ka um u dih pynlut ar klat,
B'u la tyrkhong shaba palat.

U Sngaid b'la thngan tok tok u tied,
Tang rung u *boy* jraiñ u kynhied ;
"Balei u shaw u slem katta ?
Ngan shu ap sah shiteng kynta !"

"U shaw nga la pynbiang ar pliang",
Jubab u *boy* da khmat kynriang ;
"Hynrei nga peit bad shu ap sah,
I'u lok jong phi uba dang jah".

Ynda u Sngaid u la shemphang,
U shaw arngut hongbam la mang ;
Jingthngan ka ksam i'u *boy* u peit,
"Ngan bam ma nga baroh ar pleit".

Ha kum kane ka jait jingjia,
Biria dei por ka pynbang ja.

ARNGUT SHI PARALOK

Dei ha kawei ka miet shai bnai,
U Shon sha ïing u dang leit phai ;
Hapdeng lynti katba dang ïaid,
U Iap, Iling b'u la buaid.

U Shon i u lok haba iashem,
Um sngewnang ïaid khlem ïeng iakren ;
"Are, u I u la arkhlieh !,
Da Peit ! Phim ïohi ne ka ktieh ?"

"Kumno phi leit bakla ia nga"
Jubab Iling hamar kumta-
"U I um lah ban poi sha ktieh,
Dei u Ï keiñ uba arkhlieh".

Kumta haba phi kwah danda,
Da thew pylla, da phikir bha.

U KHYNNAH KHREH KOT

U Jai u long u khynnah skul,
U bym ju poi tista sha skul ;
Jinglong jong u ka palat liam,
Ka jingrunar habun ki liang.
Lynnong ha skul um ju pyndep,
Ka daw bunsien ka long b'u pep ;
Ki kmie ki kpa ki kwah b'un stad,
D'u nongiarap ia u ki wad.

Ka eksamin shwa ba kan wan,
Ki phah khreh kot hajan ;
Babu ï'u Jai jait b'la ong eh.
Um banse ban iarap pynkhreh.
Sha ïing Babu um bit ban pep,
Ban sdang khreh kot man la ka step ;
Ka kot *English* u sdang ban sei,
Bad kopi thoh mining badei.

Ynda Babu u la batai,
U phah pule ba un dup shai ;
Nangta Babu shabar u mih,
U Jai lung leng ka kot u khmih.
Ynda Babu nabar u rung,
U Jai ia kot u dang bat tnung ;
Sh'u Jai u phai—"Me la pule?"
U Jai u peit u ang shahe.

Babu u shim ia ka kopi,
Nangta i'u Jai u sdang kylli ;
"To spel dak READ, sa ai mining,
Ynda me lah ngan phah sha ïing".
"R.E.A.D. . . . READ," spel u Jai,
' READ ....READ". khlem lah ai jingpynshai;
Read Read .... shi Read mining kam mih,
Ka sur ka jah, shyntur ka khih.

Babu nangta u peit lyngngoh,
Mining u kwah ban iathuh noh ;
"R . E...A . D . READ te ka mut
Pu .. pu aïu, to keiñ pynkut."
Ban ong pynbud jubab u Jai,
"Pu pu PUKHLEIÑ ' ..., mining u ai ;
Bubu u rkhie um lah set shuh.
U sngewsynei b'um pat sngewshuh.

"Haei me lap ia kum kata,
Ka paw ba mem shym shah shkor bha ;
Ha peit me thoh kumno hangne,
Mining jong ka kam dei PULE?"
Babu ha kti i'u let u bat,
Bad ia u Jai u kylli pat ;
"To ai shuwa mining ka 'EGG',
Hadien kata sa ia ka LEG.

U Jai u ieng kumba lah bha,
"E double G" u spel shuwa ;
"EGG" — u kynnoh" EGG EGG .. ka mut,
Ka sur EGG ... EGG ka mih khlem kut.
Babu hangta u kiew jingdom,
"Sa ia kata me shem shitom ?
Kane ka paw ba mem kitkhia,
Ban pule kot ruh me salia."

"To peit shane", bteng u Babu,
"To kynmaw EGG ka mut aïu;"
U Jai u peit i'u let b'u bat,
"EGG EGG IWEI," u ong artat.
Babu um lah khlem kiew jingdom,
"Kumno-IWEI me nud ban ong" ;
U Jai ia la ka nia u sei—
"Ki dkhar ki ong EGG te iwei."

Nga ong men ai mining Khasi,
Ia ktien jong ka E double G ;
Hynrei me leh kum b la tip lut,
Ka kot la jong mem buh jingmut."
"Peit biang shane", ong u Babu,
"Ka mining EGG—ka mut aïu ;
E double G—EGG te ka mut ;
PYL ......PYL .... aïu, to keiñ pynkut".

U Jai u peit ia khmat Babu,
Um lait ,ubab un ong aïu—
Kynsan u ong—"EGG—PYL— ... PYLLEW"
Babu hangta u shu jew slew.
Nangta Babu u batai biang,
"Ka mining EGG . . ka mut PYLLENG :—
Katto mynta men keiñ shuwa,
Naduh lashai men kureh kot bha."

Kynmaw ban long u b'la pynkhreh,
Shuwa phin mih ban leit ialeh.

———

U KSEW BAD KI TYNGAB

Shisien u ksew na kyrpong ïing,
U ïoh ryngkhat ia ka dohshyieng ;
Sha trai kper jlang marwei u ngam,
Shngiam rai u ktha u shrut u bam.

Shijur tyngab mar kumta hi,
Imat kiba dang wan swari ;
Ki tang ïohi i'u ksew shrut doh,
Nalor u dieng ki ïai dem jngoh.

Katba sha tbian ki peit ban ïoh,
Um poi pyrkhăt kikwah shyieng doh ;
Nangta tyngab ki hiar khyndew,
Kawei ka ap shadien u ksew.

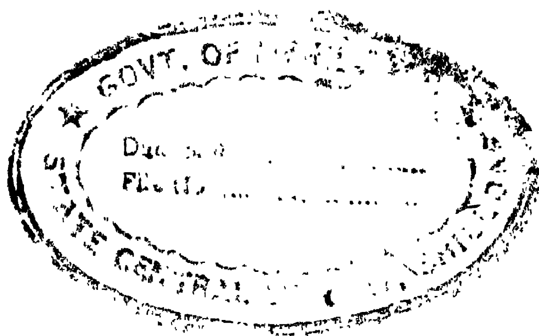
Katba sha khmat ka nang pah jam,
U ksew ia ka shyiengdoh u am ;
Nadien tyngab sian buit ka leh,
N'u tdong ka sdang pajut tyngeh.

U ksew hangta u phai kahait,
Ia ka shyiengdoh u kum pyllait ;
Mar kumta hi, kaba na khmat,
Shyiengdoh kloi lan ka kynrup trait.

U ksew bapli u ang lyngngoh,
Shu thiaw ka rah ia ka shyiengdoh.
I'u tdong u jliah, u dem pyrkhat,
Nangta sha ïing u leit phai pat.

He ba phi don hapdeng jingma,
Ka stieh shakhmat shadien to da.

———

GOVT. OF
Date
CENTRAL

KA UMPOHLIEW

da

U Kitbor W. Nongrum

Da ujuh u Nongthoh :—

1. Ka Pung ka Jingieit
2. U Shanbor bad U Wadbor
3. U Mawjam Jingstad
4. Ki Kot Khubor bad ki Kot Khasi
5. Ka Kot Thoh Dak : Klas—A
6. Ka Kot Thoh Dak : Klas—B
7. Ka Umpohliew
8. Ki Nongthoh Kot Khasi—Bynta I
9. Ki Nongthoh Kot Khasi—Bynta—II
10. Ka Jingiaishah

Ka dor Rs 5/-

La shon ha—SCORPIO PRFSS
Mawkhar, Shillong-793001